ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 17ης Δεκεμβρίου 1987 *

Στην υπόθεση 147/87,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunal des affaires de sécurité sociale της Nanterre προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ

Saada Zaoui, κατοίκου Nanterre,

και

Caisse régionale d'assurance maladie de l'Île-de-France (CRAMIF), Παρίσι,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, και ιδίως του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, πρόεδρο τμήματος, T. Koopmans και Κ. Κακούρη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. L. da Cruz Vilaça
γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως

έχοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τους E. Belliard και C. Chavance,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. Griesmar, μέλος της νομικής της υπηρεσίας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 17ης Νοεμβρίου 1987,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου 1987,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1986, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Μαΐου 1987, το Tribunal des affaires de sécurité sociale της Nanterre υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, και ιδίως του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Caisse régionale d' assurance maladie de l'Île-de-France (περιφερειακό ταμείο ασφαλίσεως κατά ασθενείας) (εφεξής: ταμείο) και του Saada Zaoui, δικαιούχου γαλλικής συντάξεως αναπηρίας, γεννηθέντος στην Αλγερία και παντρεμένου με γαλλίδα υπήκοο, στον οποίο το Ταμείο αρνήθηκε να χορηγήσει το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité.

3 Σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία, το συμπληρωματικό επίδομα χορηγείται στους δικαιούχους ορισμένων κοινωνικών πλεονεκτημάτων λόγω γήρατος ή αναπηρίας, οι οποίοι στερούνται επαρκών πόρων· το επίδομα αυτό παρέχεται από το Fonds national de solidarité, οργανισμό συσταθέντα το 1956 για την προαγωγή της προστασίας των ηλικιωμένων, ιδίως μέσω της βελτιώσεως των συντάξεων, των παροχών ή των επιδομάτων λόγω γήρατος.

4 Το ταμείο αρνήθηκε τη χορήγηση του συμπληρωματικού επιδόματος για το λόγο ότι ο Zaoui, εφόσον δεν έχει τη γαλλική ιθαγένεια, δεν δικαιούται του πλεονεκτήματος αυτού. Σχετικά με αυτό, το εθνικό δικαστήριο διευκρίνισε ότι, πράγματι, ο ενδιαφερό-

μενος δεν έχει τη γαλλική ιθαγένεια ούτε μπορεί να επικαλεστεί κάποια άλλη ιθαγένεια ενώ, εξάλλου, η γαλλική υπηρεσία προσφύγων και απάτριδων αρνήθηκε, με σχετική της απόφαση, να του αναγνωρίσει την ιδιότητα του απάτριδος.

5 Κατά τη συζήτηση ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, ο Zaoui ισχυρίστηκε ότι πρέπει να του χορηγηθεί το επίδομα του Fonds national de solidarité ως μέλους της οικογενείας κοινοτικού υπηκόου, δεδομένου ότι η σύζυγός του έχει τη γαλλική ιθαγένεια. Εξάλλου, το ταμείο υποστήριξε ότι το συμπληρωματικό επίδομα του Fonds national de solidarité ουδόλως εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών κανονισμών, όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, επειδή δεν αποτελεί παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως αλλά παροχή κοινωνικής αρωγής μη καλυπτόμενη από τους εν λόγω κανονισμούς.

6 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το εθνικό δικαστήριο ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί με προδικαστική απόφαση επί των εξής ερωτημάτων:

« 1) Εμπίπτουν οι παροχές του Fonds national de solidarité, που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων L 685 (παλαιό) και L 707 (παλαιό) του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως, στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 ή οποιουδήποτε άλλου κανονισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων;

2) Μπορεί ο Zaoui, που δεν έχει τη γαλλική ιθαγένεια (σημειώνεται ότι η ιδιότητα του απάτριδος δεν του έχει αναγνωριστεί μέχρι σήμερα), η σύζυγος του οποίου, όμως, έχει τη γαλλική ιθαγένεια, να επικαλεστεί την κανονιστική ρύθμιση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων; »

7 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, καθώς και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου από τη γαλλική κυβέρνηση και την Επιτροπή. Τα στοιχεία αυτά του φακέλου της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για να σχηματίσει κρίση το Δικαστήριο.

Επί του πρώτου ερωτήματος

8 Το πρώτο ερώτημα αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 ως προς το συμπληρωματικό επίδομα που καταβάλλεται, δυνάμει της γαλλικής νομοθε-

σίας, από το Fonds national de solidarité. Το ερώτημα αυτό έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο της απόφασης του Δικαστηρίου της 24ης Φεβρουαρίου 1987 (Giletti και λοιποί, 379 έως 381/85 και 93/86, Συλλογή 1987, σ. 955)· με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο δέχθηκε ότι κατά το μέτρο που μια νομοθεσία όπως η εν λόγω παρέχει δικαίωμα επί συμπληρωματικών παροχών που αποσκοπούν στην προσαύξηση του ύψους συντάξεων που εμπίπτουν στην κοινωνική ασφάλιση, χωρίς οποιαδήποτε στάθμιση των αναγκών και των ατομικών καταστάσεων, η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό της κοινωνικής αρωγής, η νομοθεσία αυτή εμπίπτει στο σύστημα της κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71.

9 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν αποκλείει από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του το συμπληρωματικό επίδομα που καταβάλλεται από φορέα όπως το Fonds national de solidarité και χορηγείται σε δικαιούχους συντάξεως γήρατος, επιζώντος συζύγου ή αναπηρίας για να τους εξασφαλισθεί ένα ελάχιστο όριο μέσων διαβιώσεως, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έχουν έννομη αξίωση για τη χορήγηση τέτοιου επιδόματος.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

10 Το δεύτερο ερώτημα αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 σε σχέση με την κατάσταση δικαιούχου συντάξεως σε κράτος μέλος, ο οποίος δεν έχει ούτε την ιθαγένεια κράτους μέλους ούτε την ιδιότητα του απάτριδος, ενώ είναι παντρεμένος με εργαζόμενο υπήκοο του πρώτου κράτους μέλους.

11 Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, οι διατάξεις του κανονισμού ισχύουν « για εργαζόμενους που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη... καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους ». Όπως το Δικαστήριο έχει δεχθεί με την απόφασή του της 23ης Νοεμβρίου 1976 (Kermaschek, 40/76, Rec. 1976, σ. 1669), τα μέλη της οικογένειας εργαζομένου δεν μπορούν να προβάλλουν αξίωση, σύμφωνα με τον κανονισμό 1408/71, παρά μόνο όσον αφορά τα παράγωγα δικαιώματα, δηλαδή τα δικαιώματα που αποκτώνται λόγω της ιδιότητας ως μέλους της οικογένειας εργαζομένου.

12 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι το συμπληρωματικό επίδομα που καταβάλλει το Fonds national de solidarité χορηγείται σε δικαιούχους ορισμένων συντάξεων, ανεξαρτήτως οποιασδήποτε συγγενικής σχέσεως με εργαζόμενο. Επομένως,

πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι το δικαίωμα για τέτοιο συμπληρωματικό επίδομα δεν αποτελεί παράγωγο δικαίωμα κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71.

13 Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι ένα μέλος της οικογένειας εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλείται τον κανονισμό 1408/71 για να αξιώσει συμπληρωματικό επίδομα συναρτώμενο με σύνταξη που το εν λόγω πρόσωπο λαμβάνει, σ' αυτό το κράτος μέλος, υπό άλλη ιδιότητα εκτός της ιδιότητας του μέλους της οικογενείας εργαζομένου.

14 Με τις παρατηρήσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή έθιξε, επιπλέον, και το ζήτημα σχετικά με το αν ο ενδιαφερόμενος μπορεί, σε παρόμοια περίπτωση, να στηριχθεί στον κανονισμό 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33), προκειμένου να μπορεί να τύχει, σ' ένα κράτος μέλος, των ίδιων κοινωνικών πλεονεκτημάτων με αυτά που παρέχονται στους εργαζομένους που έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους. Κατέληξε, εντούτοις, σε αρνητικό συμπέρασμα.

15 Το συμπέρασμα αυτό πρέπει να γίνει δεκτό. Πράγματι, όπως το Δικαστήριο έκρινε με την απόφασή του της 27ης Οκτωβρίου 1982 (Morson και Jhanjan, 35 και 36/82, Συλλογή 1982, σ. 3723), οι σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων κοινοτικές ρυθμίσεις δεν εφαρμόζονται σε καταστάσεις που δεν έχουν κανένα συνδετικό στοιχείο με οιανδήποτε από τις καταστάσεις που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο. Ασφαλώς τέτοια είναι και η περίπτωση των εργαζομένων οι οποίοι ουδέποτε άσκησαν το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας.

16 Κατά συνέπεια, ένα μέλος οικογενείας εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλείται τον κανονισμό 1612/68 για να αξιώνει τα ίδια κοινωνικά πλεονεκτήματα με αυτά που παρέχονται στους εργαζομένους που έχουν την ιθαγένεια του οικείου κράτους μέλους, όταν ο εργαζόμενος στην οικογένεια του οποίου ανήκει ο ενδιαφερόμενος, ουδέποτε άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η γαλλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Tribunal des affaires de sécurité sociale της Nanterre, με απόφαση της 9ης Οκτωβρίου 1986, αποφαίνεται:

1) Ο κανονισμός 1408/71, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, δεν αποκλείει από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του το συμπληρωματικό επίδομα που καταβάλλεται από φορέα όπως το Fonds national de solidarité και χορηγείται στους δικαιούχους συντάξεων γήρατος, επιζώντος συζύγου ή αναπηρίας προκειμένου να τους εξασφαλισθεί ένα ελάχιστο όριο μέσων διαβιώσεως εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έχουν έννομη αξίωση για τη χορήγηση ενός τέτοιου επιδόματος.

2) Ένα μέλος οικογένειας εργαζομένου υπηκόου κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλείται:

— ούτε τον κανονισμό 1408/71 για να αξιώνει συμπληρωματικό επίδομα συναρτώμενο με σύνταξη που το εν λόγω πρόσωπο λαμβάνει, σ' αυτό το κράτος μέλος, υπό άλλη ιδιότητα εκτός της ιδιότητας του μέλους της οικογενείας εργαζομένου,

— ούτε τον κανονισμό 1612/68, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, για να αξιώνει τα ίδια κοινωνικά πλεονεκτήματα με αυτά που παρέχονται στους εργαζομένους που έχουν την ιθαγένεια του οικείου κράτους μέλους, όταν ο εργαζόμενος στην οικογένεια του οποίου ανήκει ο ενδιαφερόμενος ουδέποτε άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Κοινότητας.

Rodríguez Iglesias Koopmans Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Δεκεμβρίου 1987.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του τέταρτου τμήματος

G. C. Rodríguez Iglesias